

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. **230**
Kaløskovene og Kaløvig

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. **230 Kaløskovene og Kaløvig**

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Henriette Bjerregaard, SVANA

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-033-7

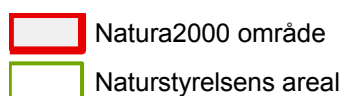
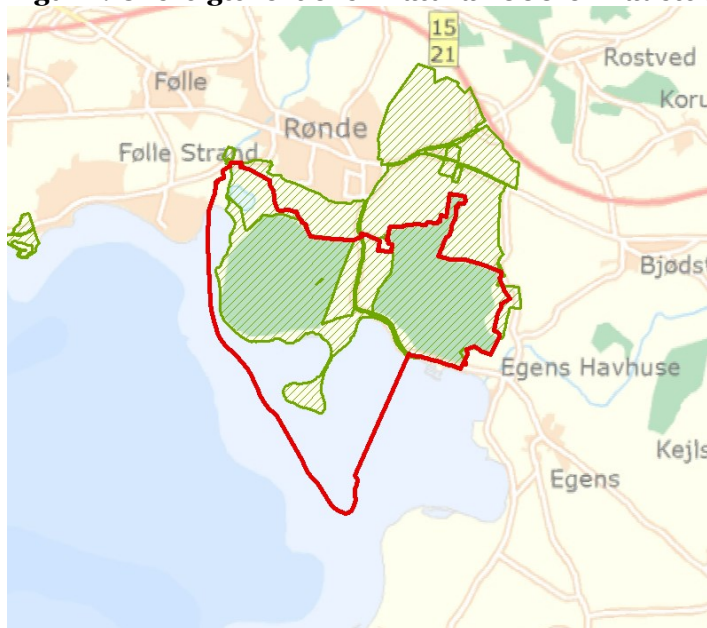
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N230 *Kaløskovene og Kaløvig* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 490 ha

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

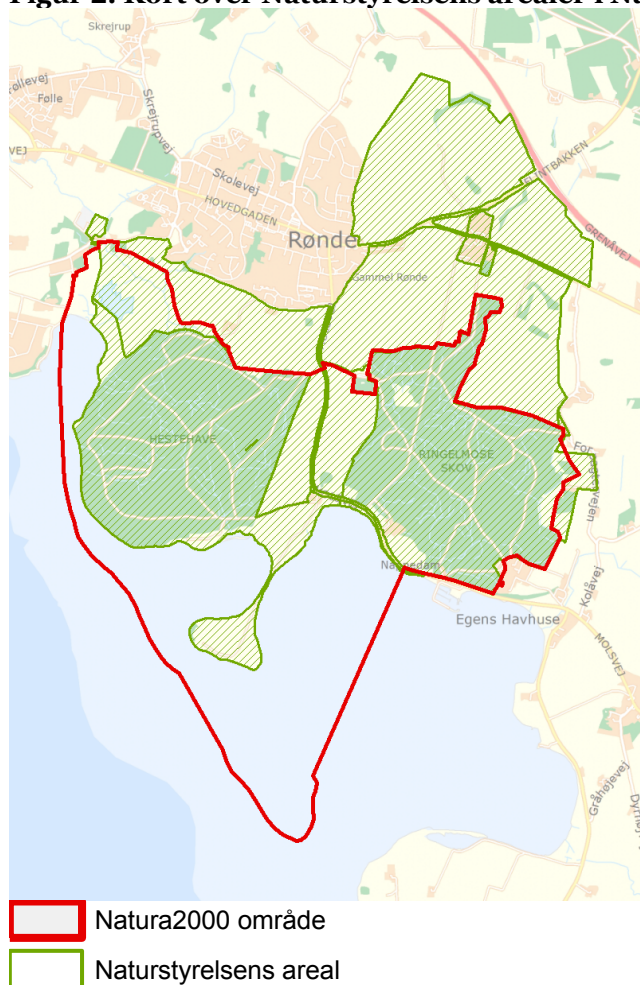
2. Områdebeskrivelse

Størstedelen af landarealet udgøres af Ringlemose og Hestehave Skov samt halvøen omkring Kalø Slotsruin. Skovene er frodig løvskov på meget lerholdige morænebakker ud mod Kalø Vig. Slotshalvøen er præget af overdrev og strandeng med strandvolde og flere meget fugtige kærområder og mindre partier af rørskov.

Århus Universitet har gennem mange år fulgt flora og fauna i hele området, som er præget af mange sjældne plantearter, et rigt dyreliv og hjemsted for to udpegningsarter: Sumpvindelsnegl og stor vandsalamander.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til Natura 2000-planen. På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Indenfor området, forvalter Naturstyrelsen langt størstedelen af landarealet, hvor de to store godsskove Hestehave og Ringellose Skov dominerer arealanvendelsen. Bøg er her den helt fremherskende træart, og udgør også en væsentlig del af de skovarealer, der er udlagt til urørt skov i henhold til naturskogsstrategien. El, ask og eg findes spredt i skoven, og forventes at blive mere udbredt efterhånden som en mere naturlig hydrologi får lov at udvikle sig. Desuden forvaltes Kaløhalvøens græsningsarealer og engene ved Føllebund af Naturstyrelsen. Strandeng og Kalkoverdrev er her de dominerende naturtyper.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

<i>Lysåbne naturtyper (ha)</i>		
Nr.:	Naturtype	Areal
1220	Strandvold med flerårige	0,1
1330	Strandeng	13,3
6210	Kalkoverdrev	13,3
6410	Tidvis våd eng	0,2
7230	Rigkær	0,4
I alt		27,3

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Sumpvindelsnegl (1016)
- Stor vandsalamander (1166)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede græsning og rydning af opvækst, herunder træer og buske på strandengen og kalkoverdrevet. Alle materialer fra rydningsindsatsen er bortkørt incl. rodkager og kvas. Der har været særlig fokus på at fjerne materialet for at mindske den organiske ophobning.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	36	Gennemførte indsatser (areal)	33,9 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Indsatsen i 1. planperiode har været en fortsættelse af allerede iværksatte aktiviteter, fortrinsvis græsning med kreaturer og rydning af uønsket opvækst.

Området omkring Kalø Slotsruin er velegnet til sommergræsning. I øjeblikket græsser ca. 40 kvier området, inklusiv selve Slotsruinen. Vi har ryddet og fjernet opvæksten på borgskrænterne med henblik på afgræsning sammen med de øvrige arealer. Den nyetablerede skovgræsning i sydkanten af Hestehave Skov trænger til yderligere lysstilling, med henblik på etablering af en mere lyskrævende bundflora.

Området mod vest omkring Følle Bund græsses ligeledes hele sommeren. Aflejringer i eksisterende vandløb har medført forsumpning af specielt de østlige arealer grænsende op mod Hestehave Skov, og tilsvarende stigende vanskeligheder med græsningen. I 2016 blev afgræsningen stoppet i utide pga. parasit-angreb, som følge af for meget vand i området.

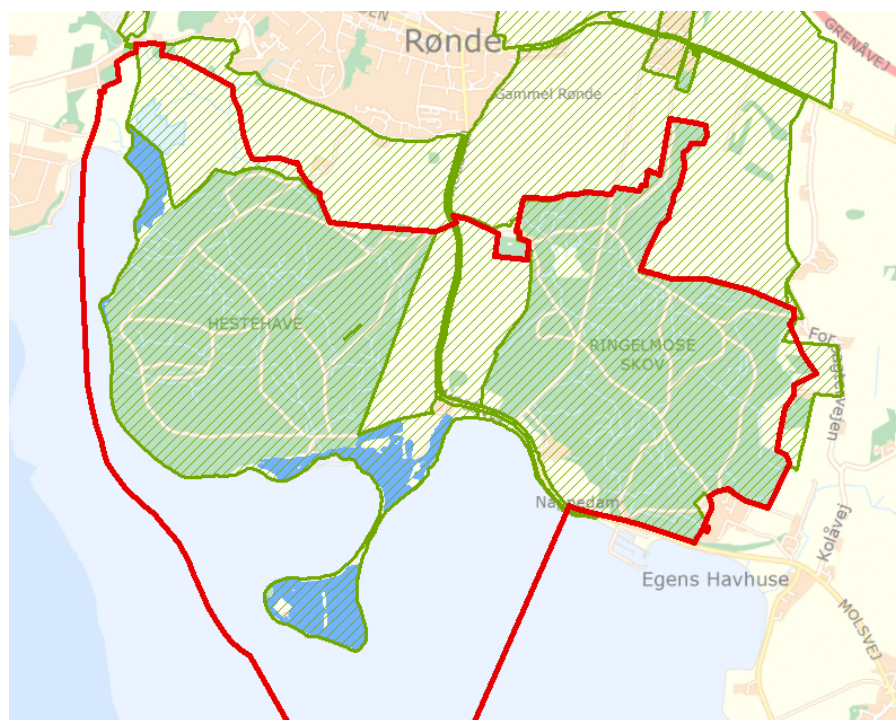
Særligt i den yderste tredjedel af området har afgræsningen været mangelfuld til ugunst for det ellers værdifulde rigkær umiddelbart uden for skovdiget til Hestehave Skov.

Det er et naturmæssigt problem for især vadefuglene, at både strandengen og engområderne omkring den lavvandede ikke er tilstrækkeligt afgræssede. Rigkæret med intakt knoldstruktur og dermed stort potentiale for højt naturindhold fordrer ligeledes at der kommer en effektiv græsning på arealet gerne med et indledende højt græsningstryk. Den glidende overgang til strandengen er unik og kræver en

vedholdende høj græsningsintensitet. Enheden vil i løbet af næste planperiode være opmærksomme på at få etableret et mere hensigtsmæssigt græsningsregime.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal
- Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
- Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder, at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen',

Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af rydning af opvækst på alle registrerede habitatnaturtyper samt græsning på strandeng, kalkoverdrev og det lille rigkær, jf. nedenstående skema.

Table e: Plejemål for lysåbne naturtyper

<i>Målsatte habitatnaturtyper (ha) - Eksisterende habitatnatur</i>			
Nr.	Naturtype	Målsætning	Areal
1220	Strandvold med flerårige urter	Sikring af naturtypen	0,1
		Naturlig dynamik	0,1
1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	13,3
		Naturtypebevarende pleje	13,3
6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	13,3
		Naturtypebevarende pleje	13,3
6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	0,2
		Naturtypebevarende pleje	0,2
7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,4
		Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

<i>Areal omfattet af indsatsen (ha) - Eksisterende habitatnatur</i>				
Nr.	Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Areal i ha
1220	Strandvold med flerårige urter	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,1
1330	Strandeng	Græsning	Eksisterende	12,5
		Rydning af opvækst	Eksisterende	13,3
6210	Kalkoverdrev	Græsning	Eksisterende	12,4
		Rydning af opvækst	Eksisterende	13,0
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede materiale	Eksisterende	1,0
6410	Tidvis våd eng	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede materiale	Eksisterende	0,2
7230	Rigkær	Græsning	Eksisterende	0,4
		Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne *sumpvindelsnegl* og *stør vandsalamander* end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N230 Kaløskovene og Kaløvig.

Størstedelen af landarealet udgøres af Ringlemose og Hestehave Skov samt halvøen omkring Kalø Slotsruin. Skovene er frodig løvskov på meget lerholdige morænebakker ud mod Kalø Vig. Slotshalvøen er præget af overdrev og strandeng med strandvolde og flere meget fugtige kærområder og mindre partier af rørskov.

Århus Universitet har gennem mange år fulgt flora og fauna i hele området, som er præget af mange sjældne plantearter, et rigt dyreliv og hjemsted for to udpegningsarter: Sumpvindelsnegl og stor vandsalamander.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til Natura 2000-planen. På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

<i>Lysåbne naturtyper (ha)</i>		
Nr.:	Naturtype	Areal
1220	Strandvold med flerårige	0,1
1330	Strandeng	13,3
6210	Kalkoverdrev	13,3
6410	Tidvis våd eng	0,2
7230	Rigkær	0,4
I alt		27,3

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i tabellen herunder:

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

<i>Målsatte habitatnaturtyper (ha) - Eksisterende habitatnatur</i>			
Nr.	Naturtype	Målsætning	Areal
1220	Strandvold med flerårige urter	Sikring af naturtypen	0,1
		Naturlig dynamik	0,1
1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	13,3
		Naturtypebevarende pleje	13,3
6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	13,3
		Naturtypebevarende pleje	13,3
6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	0,2
		Naturtypebevarende pleje	0,2
7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,4
		Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

<i>Areal omfattet af indsatsen (ha) - Eksisterende habitatnatur</i>				
Nr.	Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Areal i ha
1220	Strandvold med flerårige urter	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,1
1330	Strandeng	Græsning	Eksisterende	12,5
		Rydning af opvækst	Eksisterende	13,3
6210	Kalkoverdrev	Græsning	Eksisterende	12,4
		Rydning af opvækst	Eksisterende	13,0
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede materiale	Eksisterende	1,0
6410	Tidvis våd eng	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede materiale	Eksisterende	0,2
7230	Rigkær	Græsning	Eksisterende	0,4
		Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk